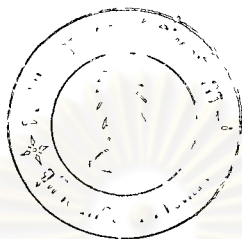

การศึกษาด้านภาพของบรรณารักษะห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

นางยุวดี พิทักษ์

002966

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๘

17069166

๘

A Study of the Status of University Librarians in Thailand

Mrs. Yuwadee Pitak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

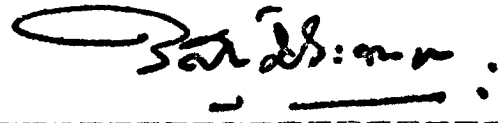
Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1976

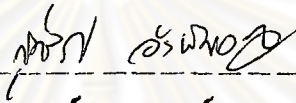
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

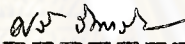
คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. นวนิตย์ อินทรามะ)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. นวนิตย์ อินทรามะ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาด้านภาพของบรรณารักษะห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
โดย นางยุวดี พิทักษ์
แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์

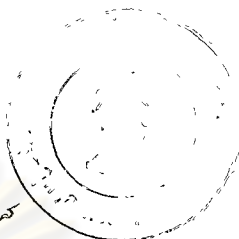
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ชื่อ นางยุวดี พิทักษ์

แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา ๒๕๑๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ๑) ศึกษาสถานภาพปัจจุบันของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อสถานภาพ ๒) เพื่อทราบทัศนคติและความต้องการของบรรณารักษ์เกี่ยวกับสถานภาพ และ ๓) เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญของบรรณารักษวิชาชีพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์ได้มีสถานภาพที่เท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น ๆ

วิธีที่ใช้ในการวิจัยคือ การค้นคว้าจากเอกสารและการสัมภาษณ์อย่างประชากร ซึ่งได้มีการเลือกสัมภาษณ์บรรณารักษ์ และส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์ ๒๒๐ คน

ผลของการศึกษาพบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ ๘๘.๕๗ เป็นหญิง มีอายุปัจจุบันเฉลี่ย ๓๐.๑๓ ปี เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๑๗ จะมีบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นเอกและชั้นพิเศษเพียงร้อยละ ๙.๐๕ และ ๓.๘๑ ตามลำดับ เท่านั้น บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๗๑ จะเป็นข้าราชการชั้นโท

ผู้ทำงานในห้องสมุดส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๔.๒๕ ได้รับการบรรจุเป็นตำแหน่งบรรณารักษ์และวิทยากร ทำให้โอกาสที่จะก้าวหน้ามีจำกัด ตลอดจนสิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับจะน้อยกว่าผู้มีวุฒิเช่นเดียวกัน แต่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์

บรรณารักษ์ที่มีวุฒิปริญญาโทขึ้นไปทั้งในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาอื่นด้วยมีเพียงร้อยละ ๓๗.๑๘ เท่านั้น หัวหน้าบรรณารักษ์ของหอสมุดกลาง เท่านั้นที่มีวุฒิปริญญาโท

ขึ้นไปครบทั้ง ๓ แห่ง ควบคู่กัน เพื่อให้มีคุณภาพสูงขึ้น และเพื่อสถานภาพทางวิชาการ
 บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๓.๘๑ จึงต้องการศึกษาต่อในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ
 สาขาวิชาอื่น ซึ่งในจำนวนนี้บรรณารักษ์ร้อยละ ๑๖.๘๒ ต้องการศึกษาต่อในสาขาวิชา
 บรรณารักษศาสตร์ถึงระดับปริญญาเอก บรรณารักษ์ร้อยละ ๓๕.๒๔ มีชั่วโมงสอนในชั้น ส่วน
 ในด้านการฝึกอบรม ผลงานวิจัยและเรียบเรียง ตลอดจนกิจกรรมทางวิชาการและวิชาชีพ
 ของบรรณารักษ์ยังไม่แพร่หลายและมีจำนวนมากนัก มีบรรณารักษ์เพียงร้อยละ ๒๖.๖๗
 เท่านั้นที่มีผลงานเรียบเรียงและงานวิจัย บรรณารักษ์จำนวนไม่ถึงครึ่งคือร้อยละ ๔๔.๗๖ ที่
 เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และร้อยละ ๓๐.๐๐ ใ้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการวิชาการ
 ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

บรรณารักษ์จำนวนมากกว่าครึ่งคือร้อยละ ๕๐.๗๒ ได้รับเงินเดือนปัจจุบันระหว่าง
 ๑,๗๕๐-๒,๑๐๐ บาท มีผู้ได้รับเงินเดือนปัจจุบัน ๔,๓๓๕ บาทขึ้นไปเพียงร้อยละ ๕.๗๔
 เท่านั้น และส่วนใหญ่คือผู้มีตำแหน่งอาจารย์ และในการเลื่อนระดับเงินเดือนตามระบบ พี.ซี.
 ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อเร็ว ๆ นี้ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ที่มีได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรืออยู่
 ชำนาญพิเศษ จะได้รับเงินเดือนสูงสุดในระดับ ๕ เท่านั้น ในขณะที่อาจารย์จะได้รับระดับ ๖
 และ ๗ ส่วนสิทธิและผลประโยชน์อื่น ๆ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะได้รับไม่เท่าเทียมกับอาจารย์
 ซึ่งทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนบรรณารักษ์

ข้อเสนอแนะคือ ๑) ให้ยกฐานะหอสมุดกลางเป็นสำนักวิชาการ เทียบเท่าคณะ
 และให้บรรณารักษ์มีสถานภาพเท่าเทียมกับอาจารย์ทุกประการ ๒) ในมหาวิทยาลัยที่มี
 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ควรพิจารณาให้บรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิและความสามารถสูงได้มี
 โอกาสหมุนเวียนไปสอนในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์บ้าง ๓) บรรณารักษ์ควรปรับปรุง
 บริการห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาศึกษาของสถาบันนั้น ๆ โดยตรง
 ๔) บรรณารักษ์ต้องปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพและความรับผิดชอบสูง โดยการศึกษาต่อทั้งใน

สาขาวิชาชีพและวิชาเฉพาะอื่น ร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาและวิชาชีพ ตลอดจนสนใจในงานวิจัยและงานวิจัยให้มากขึ้น และ ๕) ควรรวมกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title : A Study of the Status of University Librarians
in Thailand

Name : Mrs. Yuwadee Pitak

Department : Library Science

Academic Year : 1976

ABSTRACT

The purposes of this research are: 1) to study the present status of university librarians with an emphasis on factors affecting the status; 2) to assess the attitudes towards the status and the needs concerning the status of librarians and 3) to convince administrators of professional librarians' role so that their status will be recognized as well as some other professions.

Methods used in this study are documentary research and simple sampling. Statistical data are gathered by means of interview and questionnaire of which 220 were sent to all professional librarians.

Findings reveal that:

88.57% of the librarians are female at the average age of 30.17. Based on 1974 Civil Service Act only 9.05% and 3.81% of

the librarians are first and special grade officials respectively, while 55.71% are the second grade.

Of all who work in the libraries, 64.29% are appointed librarians and subject specialists and thus are not entitled to the treatment the faculty have.

Only 37.14% of the librarians have earned a master's degree or higher either in Library Science or in other subject fields. All 7 head librarians of the central libraries have at least a master's degree in Library Science. In order to earn a higher degree and to acquire higher academic status, most of the librarians or 63.81%, expect to continue their study, either in Library Science or in other subject fields. Only 16.42% of the 63.81% feel pressure to work towards the doctorate degree in Library Science. 35.24% of the librarians are engaged in formal teaching. In-service training, research and publications and other professional activities in the field are so small and limited in number. Only 26.67% of the librarians have published contributions, 44.76% are members of the professional associations and 30.00% . serve on university academic committees.

The study also reveals that more than half of the librarians or 50.72% earn 1,750-2,100 baht a month. Those whose salary reach 4,335 baht or more are rather small in number and they

are also appointed faculty members.

Based on the Position Classification System, most librarians who are neither administrators nor experts can reach at the most only level 5 in the income bracket of P.C., while the faculty are in the 6 and 7 income bracket. Regarding other privileges and benefits, librarians get fewer than do the faculty and this results in librarian shortage.

Recommendations are: 1) The central university library should adopt an academic form of governance and the librarians' status should be similar to that of the faculty; 2) In the university where the teaching of Library Science is conducted, qualified librarians should also be rotated to teaching positions; 3) Library services should be improved to the fullest benefit of the institution's educational policy; 4) Librarians' self improvement through advanced education, participation in educational enterprises and professional activities, research work and publications should be encouraged; 5) Librarians should form an academic body for their professional development and cooperation.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. นวนิศย์ อินทรามะ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาสละเวลาว่างเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบและขอพร่อง ตลอดจนให้คำแนะนำอย่างดียิ่งตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ ในฐานะประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ กวี จันทวิมล กรรมการ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในขณะเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ชัยโรจน์ ชยวิธนางกูร แห่งภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ และอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำในด้านสถิติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิษณุ ทัตเตียง แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ให้คำแนะนำและขอคิดเห็นบางประการขณะทำการค้นคว้า

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกท่านซึ่งกรุณาตอบแบบสอบถาม และอีกหลายท่านที่ได้สละเวลาโดยให้โอกาสผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้มีส่วนช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะคุณพิบูลศิลป์ วัฒนะพงศ์ คุณกัญญา กรณ์โยสภณ คุณชูศรี กาลวันทวานิช คุณมารศรี ศิวรักษ์ และคุณทัศนีย์ ธรรมคุณหญิง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บุวคิ พัทักษ์
พฤศจิกายน ๒๕๑๕

สารบัญ

๒
หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิตติกรรมประกาศ	๗
รายการตารางประกอบ	๗

๗
บทที่

๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๔
ขอบเขตของการวิจัย	๑๔
วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย	๑๕
ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	๑๖
นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย	๑๖

๒ ปัญหาสภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	๑๘
✓ ความหมายของ "สถานภาพ"	๑๘
✓ เหตุผลที่บรรณารักษ์ควรได้รับสถานภาพวิชาการ	๒๑
สถานภาพที่บรรณารักษ์ต้องการ	๒๘
หน้าที่และความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	๓๐
สิทธิและผลประโยชน์ แก่บุคคลจากสถานภาพ	๔๒
มาตรฐานของสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	
ในสหรัฐอเมริกา	๖๑

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สถานภาพของบรรณารักษะห้องสมุดมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ... ..	๒๓
สถานภาพของบรรณารักษะห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคต	๓๔
๓ วิธีการดำเนินการวิจัย และผลการวิเคราะห์สถานภาพของ บรรณารักษะห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๕๑
ตอนที่ ๑ - วิธีการดำเนินการวิจัย	๕๑
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓
ตอนที่ ๒ - ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๐
๔ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	๑๖๘
บรรณานุกรม	๑๘๖
ภาคผนวก	๑๙๓
ประวัติการศึกษา	๒๑๖

รายการตารางประกอบ

ตารางที่ ๕

หน้า

๑	จำนวนหอสมุด จำแนกตามลักษณะและการให้บริการ	๑๐๑
๒	จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามสถาบัน	๑๐๒
๓	จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามสภาพการเป็นข้าราชการ	๑๐๕
๔	เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นตรี จำแนกตามสถาบัน	๑๐๗
๕	เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นโท จำแนกตามสถาบัน	๑๐๘
๖	เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นเอก จำแนกตามสถาบัน	๑๐๙
๗	เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นพิเศษ จำแนกตามสถาบัน	๑๑๐
๘	จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามตำแหน่งที่บรรจุและแต่งตั้ง	๑๑๓
๙	เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ในแต่ละมหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งที่บรรจุและแต่งตั้ง	๑๑๕
๑๐	จำนวนบรรณารักษ์ที่เคยทำงานในหอสมุดอื่นมาก่อน จำแนกตามประเภทหอสมุด	๑๑๘
๑๑	จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงานใน หอสมุดปัจจุบัน	๑๑๙
๑๒	จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามวุฒิสูงสุด	๑๒๐
๑๓	เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์แต่ละมหาวิทยาลัย จำแนกตามวุฒิสูงสุด	๑๒๓

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

๑๔	วุฒิสถู่งสุคของหิวหนาบรณารักษ จำแนกตามกลุ่มห้องสมุค	๑๒๖
๑๕	จำนวนบรณารักษเคองการศีกษาคอง จำแนกตามระดับ วุฒิสถู่งการศีกษาคอง	๑๒๗
๑๖	จำนวนบรณารักษคองการศีกษาคอง จำแนกตาม มหาวิทยาลัย	๑๓๑
๑๗	จำนวนบรณารักษคองการศีกษาคองคองประเทศ สาขาวิชาบรณารักษศาสตร์ จำแนกตามระดับวุฒิสถู่ง	๑๓๒
๑๘	จำนวนบรณารักษคองคองการศีกษาคอง เกี่ยวกับวิชาชีพ จำแนกตามสถาบันคองคองการศีกษาคอง	๑๓๓
๑๙	จำนวนบรณารักษ จำแนกตามลักษณะงานคองคองการศีกษาคอง	๑๓๕
๒๐	จำนวนบรณารักษคองการศีกษาคอง จำแนกตามวิชาคองการศีกษาคอง	๑๓๖
๒๑	จำนวนผลงานทางวิชาการของบรณารักษ จำแนกตาม ลักษณะชนิดของงานคองสาขาวิชา	๑๔๐
๒๒	การเป็นสมาชิกสมาคมคองหรือชมรมวิชาชีพของบรณารักษ	๑๔๓
๒๓	จำนวนบรณารักษคองการศีกษาคองในกิจกรรมของสมาคมวิชาชีพ จำแนกตามประเภทของกิจกรรม	๑๔๔
๒๔	จำนวนบรณารักษคองการศีกษาคองคองการศีกษาคอง จำแนกตามลักษณะชนิดของงาน	๑๔๖
๒๕	จำนวนบรณารักษ จำแนกตามอัตราเงินคองคองการศีกษาคอง	๑๕๐
๒๖	เปรียบเทียบอัตราเงินคองคองการศีกษาคองของบรณารักษ จำแนกตาม มหาวิทยาลัย	๑๕๑

รายการตารางประกอบ (ตด)

ตารางที่

หน้า

๒๗	จำนวนบรรณารักษ์ที่คอยรับใช้คน ๆ จำแนกตามประเภทของรายได้	๑๕๖
๒๘	จำนวนอาจารย์ในหอสมุด จำแนกตามตำแหน่งและวิทยะชั้น	๑๕๓
๒๙	จำนวนอาจารย์ในหอสมุด จำแนกตามวิทยะชั้นและมหาวิทยาลัย	๑๕๔
๓๐	ความคิดเห็นในการเลื่อนขั้นและตำแหน่งของบรรณารักษ์ จำแนกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพิจารณา	๑๕๖
๓๑	ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อข้อเสนอแนะ บางประการเกี่ยวกับสถานภาพ จำแนกตามกลุ่มหอสมุด	๑๖๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย